

تحلیل کتاب‌سنجی فصلنامه رهیافت

مهسا بهره‌مند *

دانشجوی کارشناسی ارشد علم‌سنجی، دانشگاه تهران

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۵/۱۵، تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۸/۱

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی کمی مقالات ۵۸ شماره از فصلنامه علمی - ترویجی رهیافت است. پژوهش حاضر از نوع توصیفی و رویکرد آن کتاب‌سنجی است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش کلیه مدارک فصلنامه رهیافت از ابتدای انتشار (سال ۱۳۷۰) تا بهار و تابستان ۱۳۹۴ است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری اکسل استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان از پایین بودن میزان مشارکت زنان (۱۸ درصد) و بالا بودن مشارکت مردان (۸۱ درصد) در تهیه مقالات دارد. دانشگاه تهران بیشترین همکاری علمی را با فصلنامه رهیافت داشته و میانگین تعداد مقالات منتشر شده در هر شماره از فصلنامه ۱۳/۱ بوده است. استناد به مقالات و منابع لاتین بیش از سایر انواع منابع ارزیابی شده است. تعداد ۷۶۰ مدرک به چاپ رسیده که دارای ۵۱۶۸ منبع فارسی و ۲۵۱۵ منبع لاتین است. از ۷۶۰ مدرک موجود ۵۶۶ مدرک تألیف و ۱۱۴ مدرک ترجمه و ۵۵ مدرک گزارش و ۲۵ معرفی و نقد کتاب توسط ۱۰۲۸ پدیدآور به چاپ رسیده است. فاضل لاریجانی، با چاپ ۱۳ مقاله تألیفی فعال‌ترین مؤلف و با چاپ هشت مقاله ترجمه‌ای فعال‌ترین مترجم است. نویسندگان عضو هیأت علمی بیشترین فعالیت را در تولید مدارک این فصلنامه داشته‌اند.

واژگان کلیدی: فصلنامه رهیافت، تحلیل کتاب‌سنجی.

۱- مقدمه

مجلات علمی و تخصصی به ایفای دو کارکرد مهم؛ تولید علم و ارتباط علمی می‌پردازند و به دلیل توجه به مسائل روزآمد و تولید دانش از ویژگی خاصی در مقام سنجش با سایر موارد نوشتاری برخوردار هستند که لازمه تداوم چنین کارکردهایی، ارزیابی و سنجش کارکرد مجلات است [۱]. پژوهش و بررسی‌های بسیاری در سراسر جهان روی نشریات و مجلات برگزیده در حوزه‌های مختلف به منظور سنجش کارکرد نشریات، بررسی روند تولیدات علمی و مرور فعالیت نشریات برای ارائه پیشنهادهایی برای توسعه و بهبود آن‌ها انجام پذیرفته است. یکی از شیوه‌های بررسی وضعیت کلی پژوهش، استفاده از مطالعات کتاب‌سنجی است که با بررسی مقالات پژوهشی منتشر شده در نشریات علمی صورت می‌گیرد. در این مطالعات از تولیدات علمی، اندازه‌گیری کمی به عمل می‌آید تا مشخص شود فراوانی پژوهش‌های هر کشور، نهاد، رشته علمی و هر فرد و روند آن چگونه است. پژوهشگران چه زمینه‌هایی را برای پژوهش خود برمی‌گزینند و چه زمینه‌هایی مورد غفلت واقع شده است. چه کسانی، چه نهادهایی و در کجا پژوهش‌ها را انجام می‌دهند، تا چه حد از این پژوهش‌ها حمایت‌های مالی می‌شود و این پژوهش‌ها چه تأثیری بر محیط علمی دارند [۲].

با توجه به جایگاه عمیق و گسترده این مواد اطلاعاتی باید تصویر روشنی از وضعیت آن‌ها در حوزه‌های علمی مختلف ارائه داد. یکی از این حوزه‌های علمی که فعالیت‌های پژوهشی قابل توجهی در آن به انجام می‌رسد و نتایج آن در قالب مقالات نشریات در دسترس مخاطبان قرار می‌گیرد، حوزه سیاست علم و فناوری است. در این حوزه، فصلنامه رهیافت از بهار

۱۳۷۰ با هدف تقویت و ایجاد هماهنگی در امر پژوهش و نیز طرح مسائل، مطالعات و فعالیت‌هایی در حوزه سیاست‌گذاری علمی و پژوهشی در زمینه‌های مختلف اعم از علوم انسانی و علوم طبیعی فعالیت خود را آغاز کرده است و به‌عنوان بستری مناسب، آرا و نظرات اندیشمندان را جمع‌آوری کرده و در معرض دید مسئولین سیاست‌گذاری کشور قرار داده است. این فصلنامه به‌عنوان یگانه مجله تخصصی در زمینه سیاست‌گذاری علم و پژوهش، رسالت خود را به پیش برده و موفقیت‌های درخور توجهی کسب کرده است. بیش از ده سال تجربه و آشنایی با پژوهشگران توانمند و علاقمند به حوزه سیاست‌های علم و پژوهش، از سویی قابلیت‌های ویژه‌ای را برای مجله فراهم آورده و از سویی دیگر، سطح توقع و انتظار مخاطبان نشریه را بالا برده است. از این‌رو، فصلنامه رهیافت با توجه بیشتر به مباحث سیاست‌گذاری در حوزه‌های گوناگون علم و پژوهش اهتمام می‌ورزد و با استعانت از برجستگان علمی و ویراستاران توانا به تدوین و تألیف مقالات پژوهشی و ترویجی می‌پردازد.^۱ مخاطبین این نشریه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان ملی، اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها، مدیران حوزه‌های پژوهشی کشور و دانشجویان هستند.

۲- بیان مسئله

فصلنامه رهیافت، نشریه‌ای علمی- ترویجی^۲ به صاحب امتیازی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور است. بر مبنای ارزش‌یابی پایگاه استنادسازی علمی در هفتمین جشنواره پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۸۵ به عنوان نشریه برتر برگزیده شد. در تاریخ ۱۳۸۴/۰۵/۰۱ به مدت یک‌سال دارای رتبه علمی-پژوهشی بوده و بنابر آخرین گزارش

دانش را ارتقا می‌بخشد و جامعه را با مفاهیم جدید علمی آشنا می‌سازد تا دانش بشری را اشاعه و نگرش عالمانه به جهان پیرامون را تقویت کند.

1. http://fast-iran.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=71&Itemid=489&lang=fa

۲. به نشریاتی گفته می‌شود که مقاله‌های تخصصی آن به معرفی، ترویج و بسط آگاهی‌های علمی در میان جامعه علمی مربوط می‌پردازد و سطح آگاهی و

را مورد توجه قرار داده و آن را مبنایی برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های آتی خود به‌منظور رفع نواقص احتمالی و بهبود وضعیت موجود قرار دهند. بررسی وضعیت منابع استفاده شده در مآخذ مقالات می‌تواند بخشی از رفتار استناددهی نویسندگان در این حوزه علمی را مشخص سازد و در پایان هر یک از دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی و پژوهشی می‌توانند از میزان مشارکت خود در تولیدات علمی مربوط به حوزه‌ای خاص آگاهی پیدا کنند و در صورت وجود کاستی‌ها، تمهیداتی را به‌منظور تقویت برنامه‌ها و نیروی علمی و پژوهشی خود در نظر بگیرند [۳].

۴- هدف پژوهش

هدف اصلی این پژوهش بررسی و تحلیل فصلنامه رهیافت، شناسایی ویژگی‌های اصلی و تحلیل کارکرد آن در طول ۲۵ سال انتشار و بررسی مسیر تکامل این فصلنامه در مدت زمان فعالیت آن است. همچنین اهداف فرعی عبارت‌اند از:

۱. تعیین میانگین تعداد مقاله‌های منتشر شده در فصلنامه رهیافت در هر شماره و سال
۲. معرفی پرتولیدترین نویسندگان فصلنامه رهیافت
۳. تعیین میزان مشارکت پدیدآورندگان مقاله‌های فصلنامه رهیافت برحسب جنسیت
۴. شناسایی مقطع و رتبه علمی پدیدآوران مقاله‌های فصلنامه رهیافت
۵. تعیین میزان مشارکت دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسات علمی-پژوهشی در ارائه مقالات فصلنامه رهیافت
۶. تعیین میزان همکاری پدیدآورندگان در نگارش مقالات فصلنامه رهیافت
۷. شناسایی نوع مقالات فصلنامه رهیافت از نظر تألیفی و ترجمه‌ای بودن

شورای راهبری پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) در سال ۱۳۸۸، ضریب تأثیر این فصلنامه ۰/۴۴۴ بوده است^۱. ضریب تأثیر شاخصی است که نشان‌دهنده فراوانی استنادهایی است که در طول یک دوره زمانی مشخص به یک مقاله چاپ شده در یک نشریه داده می‌شود که نخستین بار توسط مؤسسه اطلاعات علمی (ISI) ارائه شد. از ویژگی‌های دیگر فصلنامه نمایه شدن آن در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) است. همچنین این فصلنامه جزو پر استنادترین نشریات در پایگاه استنادی ISI است. با گذشت ۲۵ سال از فعالیت این فصلنامه، ارزیابی فعالیت‌های انجام شده برای برطرف کردن کاستی‌ها و گردآوری برنامه‌های مناسب برای حفظ درجه علمی-ترویجی، ضروری به نظر می‌رسد. تحلیل کتاب‌سنجی از روش‌های علمی و معتبر برای ارزش‌یابی مقاله‌های مجلات به شمار می‌رود. با توجه به کاربردهای مهم این مجله تخصصی و نقش و اهمیت آن برای جامعه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان ملی، تصویر روشن و اطلاعات سازمان یافته‌ای در مورد روند موضوعی، جریان تولید و کیفیت فصلنامه در دست نیست. پژوهش حاضر با در نظر گرفتن برخی از مؤلفه‌ها در پی پاسخ‌گویی به این مسئله است که روند فعالیت فصلنامه رهیافت در طول ۲۵ سال فعالیت چگونه بوده است؟

۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

نتایج حاصل از مطالعات کتاب‌سنجی و ارزیابانه مؤلفه‌های موردنظر در این پژوهش می‌تواند برای طیفی از مخاطبان مجلات دارای اهمیت باشد؛ از آن جمله می‌توان به خوانندگان و نویسندگان مقالات این حوزه اشاره کرد که از وضعیت مجلات علمی حوزه تخصصی خود آگاهی پیدا می‌کنند. علاوه بر این، سردبیر و سایر دست‌اندرکاران در تهیه فصلنامه می‌توانند نتایج حاصل

1. <http://hrank.isc.gov.ir/scientific.aspx?page=olom&year=1388&typ=1&stat=0>

علم و فناوری را در طول پنج سال انتشار بررسی کردند و ویژگی‌های اصلی فصلنامه، مقالات چاپ شده در آن و ویژگی‌های محتوایی آن شامل مفاهیم و موضوعات مقالات را ارائه دادند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بیشترین مشارکت در تولید و انتشار مقالات فصلنامه را نویسندگان مرد با هشتاد درصد داشته‌اند. همچنین دانشگاه‌ها بیشترین سهم در انتشار مقالات فصلنامه را داشته‌اند و در این میان دانشگاه‌های واقع در شهر تهران بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. نتایج بررسی محتوایی فصلنامه نشان می‌دهد که بیشترین سهم انتشار مقالات از نظر موضوعی به مقالات مرتبط با حوزه سیاست‌گذاری علم و فناوری، اقتصاد و مدیریت فناوری مربوط بوده‌اند.

ابراهیمی میلجرودی و ریاحی‌نیا، در پژوهش خود با عنوان «بررسی مطالعه کمی و کیفی مقالات فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی از سال ۱۳۹۱-۱۳۸۷» به نتایجی رسیدند که نشان از میزان پایین مشارکت زنان در تولید مقالات نسبت به مردان است. همچنین دانشگاه تهران بیشترین همکاری را با فصلنامه داشته است و از نظر حوزه تخصصی نویسندگان، میزان همکاری متخصصان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی و همچنین مدیریت با فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی بیش از متخصصان حوزه‌های دیگر بوده است. میانگین تعداد مقالات منتشر شده در هر شماره ۷/۷ درصد بوده و استناد به مقالات و منابع لاتین بیش از سایر انواع منابع ارزیابی شده است.

مرینو^۱ و همکارانش، در تحقیق خود، مجله Technovation را در مدت ۲۵ سال فعالیت مورد بررسی قرار دادند که هدف آن‌ها از این پژوهش توصیف و تجزیه و تحلیل روند رشد و توسعه مجله Technovation بوده است. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از پایگاه داده Emerald

۸. تعیین میزان توزیع مآخذ مقالات فصلنامه رهیافت از نظر زبان و نوع منابع اطلاعاتی
 ۹. شناسایی میزان پراکندگی موضوعی مقالات فصلنامه رهیافت
 ۱۰. شناسایی وضعیت ظاهری و کیفیت فنی فصلنامه رهیافت

۵- پرسش‌های اساسی پژوهش

۱. میانگین تعداد مقاله‌های منتشر شده در فصلنامه رهیافت در هر شماره و سال به چه میزان بوده است؟
 ۲. پر تولیدترین نویسندگان چه کسانی بوده‌اند؟
 ۳. میزان مشارکت پدیدآورندگان مقاله‌های فصلنامه رهیافت بر حسب جنسیت چه اندازه بوده است؟
 ۴. پدیدآورندگان مقاله‌های فصلنامه رهیافت دارای چه مقطع و رتبه علمی بوده‌اند؟
 ۵. میزان مشارکت دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسات علمی-پژوهشی در ارائه مقالات فصلنامه رهیافت چقدر بوده است؟
 ۶. میزان همکاری پدیدآورندگان در نگارش مقالات فصلنامه رهیافت چه اندازه بوده است؟
 ۷. نوع مقالات فصلنامه رهیافت از نظر تألیفی و ترجمه‌ای بودن چگونه بوده است؟
 ۸. میزان توزیع مآخذ مقالات فصلنامه رهیافت از نظر زبان و نوع منابع اطلاعاتی به چه صورت بوده است؟
 ۹. پراکندگی موضوعی مقالات فصلنامه رهیافت به چه صورت بوده است؟
 ۱۰. وضعیت ظاهری و کیفیت فنی و سطح دسترسی به فصلنامه رهیافت چگونه بوده است؟

۶- پیشینه پژوهش

قاضی‌نوری و همکارانش، در تحقیق خود با عنوان «پنج سال با سیاست علم و فناوری: تکامل و توسعه نظری فصلنامه سیاست علم و فناوری»، مجله سیاست

1. Merino (2006)

برای انجام این پژوهش اطلاعات بر اساس مطالعه آیین‌نامه نشریات کشور و سامانه ارزیابی نشریات علمی^۱ و بررسی سایر مطالعات هم‌سو با این پژوهش به دست آمده است. داده‌های مربوط به مؤلفه‌های جنسیت، مدرک یا مقطع تحصیلی و رتبه علمی و وابستگی سازمانی پدیدآورندگان از طریق اطلاعات ارائه شده در ابتدای مقالات استخراج شده است. لازم به ذکر است که کلیه مقالات اعم از تالیف، ترجمه و گزارش، تحت نام هر سازمان یا دانشگاه (اعم از داخلی یا خارجی) در داده‌های پژوهش محاسبه شده است. تعدادی از مقالات مشخصاتی از قبیل مدرک تحصیلی و وابستگی سازمانی را ذکر نکرده بودند و همچنین در ده مقاله نوع جنسیت پدیدآور مشخص نشده بود، بنابراین موارد ذکر شده تحت عنوان «نامشخص» در نمودارها و جدول‌ها مشخص شد. هریک از مقالات با استفاده از تقسیم‌بندی مشخص فصلنامه از فهرست مطالب آن‌ها استخراج شده است. یافته‌های حاصل از پژوهش با استفاده از نرم‌افزار اکسل در قالب جدول نمایش داده شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

۸- یافته‌های پژوهش

برای تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش حاضر از آمار توصیفی استفاده شده و به منظور درک بهتر، و پاسخ‌گویی به هر یک از پرسش‌های پژوهش، نتایج حاصل در قالب جدول یا نمودار نمایش داده شده که به شرح زیر است:

۱. میانگین تعداد مقاله‌های منتشر شده در فصلنامه رهیافت در هر شماره و سال به چه میزان بوده است؟
بنابر اطلاعات جدول (۱)، تعداد کل مقالات در بازه زمانی مورد بررسی این فصلنامه برابر با ۷۶۰ مورد است که در ۵۸ شماره مجزا به چاپ رسیده است. بیشترین تعداد مقالات مربوط به سال دوازدهم، شماره ۲۷ است

و اطلاعات موجود در مجله Technovation استفاده شده است. این مقاله وضعیت کلی مجله شامل تعداد مقالات، تعداد نویسندگان، تابعیت نویسندگان، میزان انتشار و هیأت تحریریه مجله را مورد بررسی قرار داده است. مرور یافته‌ها نشان داد که میزان ۸۷ درصد مقالات منتشر شده در این نشریه توسط نویسندگان با وابستگی سازمانی دانشگاهی و مراکز پژوهشی بوده است. همچنین تمرکز موضوعی مقالات در بازه زمانی مورد بررسی بر دو موضوع «مدیریت فناوری» و «مدیریت نوآوری» بوده و به مسئله کارآفرینی نسبت به دو موضوع دیگر کمتر پرداخته شده است.

۷- روش و جامعه پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی و با رویکرد کتاب‌سنجی است که در آن از روش تحلیل استنادی استفاده شده که یکی از متداول‌ترین فنون کتاب‌سنجی به شمار می‌آید. تحلیل استنادی یکی از ابزارهای مفید برای ارزیابی متون علمی است که مدارک و نویسندگان آن‌ها، مجلاتی که مدارک در آن‌ها منتشر می‌شوند و یا کشورهای تولیدکننده آن مدارک را مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌دهد [۵]. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش را ۵۸ شماره فصلنامه رهیافت از ابتدای انتشار (سال ۱۳۷۰) تا بهار و تابستان ۱۳۹۴ را تشکیل می‌دهد. به منظور گردآوری داده‌ها و بررسی ۱۱ مؤلفه که عبارت‌اند از: جنسیت، سطح علمی، وابستگی سازمانی، تعداد کل مقالات، همکاری پدیدآورندگان مقالات، تعداد کل مقالات، نوع مقالات، وضعیت استنادهای مقالات، موضوع مقالات، میزان دسترس‌پذیری به مقالات مجله و کیفیت ظاهری فصلنامه، از طریق وبسایت فصلنامه، بانک اطلاعاتی نشریات کشور و پایگاه مجلات تخصصی نور، نسخه‌های پی‌دی‌اف. مقالات فصلنامه مورد مشاهده و بررسی قرار گرفت.

1. http://journals.msrt.ir/menu_1.html

که تعداد ۲۲ مقاله منتشر شده است. به‌طور متوسط میانگین تعداد مقاله‌های منتشر شده در هر شماره و در هر سال از فصلنامه به‌ترتیب ۱۳/۱ و ۳۰/۴ درصد عنوان مقاله بوده است.

جدول ۱- توزیع فراوانی مقالات منتشر شده در طول سال‌های مورد بررسی

سال چاپ		۱۳۷۸	۱۳۷۷		۱۳۷۶			۱۳۷۵			۱۳۷۴			۱۳۷۳		۱۳۷۲		۱۳۷۱	۱۳۷۰					
شماره		۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱		
تعداد مقالات		۱۹	۱۸	۲۰	۱۷	۱۷	۱۵	۱۸	۱۹	۱۷	۱۹	۱۸	۱۹	۲۰	۲۰	۱۸	۱۸	۱۱	۱۰	۲۱	۱۷	۱۲		
تعداد مقالات هر سال		۳۷		۳۷		۵۰			۵۵			۷۷			۳۶		۲۱		۲۱		۲۹			
سال چاپ		۱۳۸۶			۱۳۸۵			۱۳۸۴			۱۳۸۳			۱۳۸۲			۱۳۸۱		۱۳۸۰		۱۳۷۹			
شماره		۴۱	۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	۳۳	۳۲	۳۱	۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱	۲۰	
تعداد مقالات		۱۰	۱۰	۱۳	۱۲	۱۳	۱۳	۱۳	۹	۱۱	۱۱	۱۲	۱۰	۱۶	۱۳	۲۲	۱۷	۲۳	۱۹	۱۳	۱۳	۱۲	۱۲	
تعداد مقالات هر سال		۳۳			۲۵			۲۶			۳۱			۳۸			۳۵		۵۹		۲۵			
سال چاپ		۱۳۹۴			۱۳۹۳			۱۳۹۲			۱۳۹۱			۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷				
شماره		۵۸	۵۷	۵۶	۵۵	۵۴	۵۳	۵۲	۵۱	۵۰	۴۹	۴۸	۴۷	۴۶	۴۵	۴۴	۴۳	۴۲	۴۱	۴۰	۳۹	۳۸		
تعداد مقالات		۷	۷	۷	۷	۷	۵	۶	۶	۷	۵	۵	۷	۷	۷	۱۲	۱۲	۱۱	۱۲	۱۲	۱۱	۱۱		
تعداد مقالات هر سال		۷۶۰			۷			۱۴			۱۴			۲۴			۱۰		۱۴		۱۹		۲۳	

۲. پر تولیدترین نویسندگان چه کسانی بوده‌اند؟

بنابر بررسی‌های به عمل آمده، فاضل لاریجانی با تولید یا مشارکت در ۱۳ مقاله تألیفی و هشت مقاله ترجمه‌ای در رتبه نخست قرار می‌گیرد. همچنین رضا مکنون با تولید یا مشارکت در هشت مقاله تألیفی و نیکو سرخوش با تولید یا مشارکت در هفت مقاله ترجمه‌ای در رتبه دوم قرار دارند. سایر نویسندگان فعال، تعداد مدارک و درصد مدارک آن‌ها در جدول‌های (۲) و (۳) نشان داده شده است.

جدول ۳- مترجمانی که دست‌کم پنج مدرک در مدت

زمان تولید مقاله فصلنامه داشته‌اند

ردیف	نویسندگان	فراوانی	درصد خام
۱	فاضل لاریجانی	۸	۷/۰۱۸
۲	نیکو سرخوش	۷	۶/۱۴
۳	علی صباغیان	۶	۵/۲۶۲
۴	محمد اسماعیل ریاحی	۵	۴/۳۸۶
۵	ناصر موفقیان	۵	۴/۳۸۶
مجموع			۲۷/۲

جدول ۲- نویسندگانی که دست‌کم شش مدرک در مدت

زمان تولید مقاله فصلنامه داشته‌اند

ردیف	نویسندگان	فراوانی	درصد خام
۱	فاضل لاریجانی	۱۳	۲/۰۱
۲	رضا مکنون	۸	۱/۲۴
۳	رضا منصوری	۷	۱/۰۸
۴	فتح‌الله مضطرزاده	۷	۱/۰۸
۵	مهدی پاکزاد	۶	۰/۹۳
۶	حمیدرضا آراسته	۶	۰/۹۳
۷	طاهره ژیان احمدی	۶	۰/۹۳
مجموع			۸/۲۰

۳. میزان مشارکت پدیدآورندگان مقاله‌های فصلنامه رهیافت برحسب جنسیت چه اندازه بوده است؟

یافته‌های پژوهش در رابطه با میزان مشارکت پدیدآورندگان در ارائه مقالات برحسب جنسیت نشان داده است که در ۷۶۰ مقاله بررسی شده در مجموع ۱۰۲۸ پدیدآور در نگارش مقالات مشارکت داشته‌اند

که ۱۸ درصد را زنان و ۸۱ درصد را مردان تشکیل داده‌اند.^۱

۴. پدیدآورندگان مقاله‌های فصلنامه رهیافت دارای چه مقطع و رتبه علمی بوده‌اند؟

سطح علمی پدیدآورندگان مقالات از نظر مقطع و رتبه علمی بررسی شده است. داده‌های موجود در جدول (۴) حاکی از آن است که از مجموع ۱۰۲۸ پدیدآور، بیشترین سهم در ارائه مقالات پس از موارد ذکر نشده به اعضای هیأت علمی به تعداد ۱۲۰ نفر (۱۲ درصد) اختصاص دارد و پس از آن نویسندگانی با رتبه علمی استادیار (شش درصد) بیشترین سهم را در تولید مقالات علمی داشته‌اند. در مقابل کمترین میزان مشارکت از دانش‌آموختگان دکترا و دانشجویان

کارشناسی ارشد بوده است. لازم به ذکر است که افراد با درجه علمی مربی مشارکتی در تولید مقالات علمی فصلنامه نداشته‌اند. به‌صورت مجزا در میان دانشجویان و دانش‌آموختگان، بیشترین سهم در ارائه مقالات را دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد (۳۳ نفر) داشته‌اند و کمترین تعداد پدیدآورندگان، به دانشجویان کارشناسی ارشد (۹ نفر) مربوط است. همچنین در میان ۲۶۰ عضو هیأت علمی، نویسندگانی با رتبه علمی استادیار به تعداد ۶۴ نفر، بیشترین مشارکت علمی را داشته‌اند و کمترین مشارکت از سوی نویسندگانی با رتبه علمی استاد به تعداد ۳۷ نفر مشاهده شده است. به طور کلی ده درصد از دانشجویان و دانش‌آموختگان و ۲۶ درصد از اعضای هیأت علمی در نگارش مقالات مشارکت داشته‌اند.

جدول ۴- توزیع فراوانی مقطع و رتبه علمی پدیدآورندگان

مقطع یا رتبه علمی پدیدآور	استاد	دانشیار	استادیار	عضو هیأت علمی	دانش‌آموخته دکترا	دانشجوی دکترا	دانش‌آموخته کارشناسی ارشد	دانشجوی کارشناسی ارشد	دانش‌آموخته کارشناسی	مجموع کل
فراوانی	۳۷	۳۹	۶۴	۱۲۰	۱۵	۳۰	۳۳	۹	۱۷	۱۰۲۸
درصد خام	۴	۴	۶	۱۲	۱	۳	۳	۱	۲	۱۰۰

۵. میزان مشارکت دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسات علمی- پژوهشی در ارائه مقالات فصلنامه رهیافت چقدر بوده است؟

این پژوهش در رابطه با میزان مشارکت دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسات علمی-پژوهشی با فصلنامه رهیافت، داده‌های موجود در جدول‌های ۵، ۶، ۷ و ۸ را به‌ترتیب با محتویات توزیع فراوانی میزان مشارکت دانشگاه‌های تهران، دانشگاه‌های شهرستان‌ها و دانشگاه‌های خارج از کشور با فصلنامه، نشان می‌دهد. داده‌های موجود در جدول (۵) حاکی از آن است که از ۱۰۲۸ مقاله تولید شده، ۲۴۷ نویسنده از دانشگاه‌های تهران (۲۴/۰۳)

درصد)، ۵۱ نویسنده از دانشگاه‌های شهرستان‌ها (۴/۹۶ درصد)، ۱۵ نویسنده از دانشگاه‌های خارج از کشور (۱/۴۶ درصد) و ۲۴۹ نویسنده از دیگر مراکز علمی و پژوهشی (۲۴/۲۲ درصد) هستند. در این بین تعداد ۴۶۶ نویسنده بدون ذکر نام دانشگاه یا مؤسسه علمی-پژوهشی (۴۵/۳۳ درصد) مقاله تولید کرده‌اند. به‌صورت مجزا دانشگاه تهران با ۶۸ مقاله از تهران، دانشگاه‌های بوعلی سینا همدان، فردوسی مشهد و دانشگاه شهید چمران اهواز با تولید هشت مقاله از دانشگاه‌های شهرستان بیشترین سهم از ارائه مقاله را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین دانشگاه وست‌مینستر با تولید پنج مقاله بالاترین رتبه را در تولید مقاله کسب

۱. لازم به ذکر است که یک درصد از اسامی افراد (ده نفر) نامشخص بوده است.

جدول ۶- توزیع فراوانی میزان مشارکت دانشگاه‌های شهرستان‌ها با فصلنامه رهیافت

درصد خام	فراوانی	دانشگاه‌های شهرستان‌ها
۰/۷۸	۸	دانشگاه بوعلی سینا همدان
۰/۱۶۸	۷	دانشگاه مازندران
۰/۷۸	۸	دانشگاه فردوسی مشهد
۰/۷۸	۸	دانشگاه شهید چمران اهواز
۰/۲۹	۳	دانشگاه یزد
۰/۱۹	۲	دانشگاه اصفهان
۰/۱۹	۲	دانشگاه آزاد اسلامی مشهد
۰/۱۹	۲	دانشگاه تبریز
۰/۱۹	۲	دانشگاه تربیت معلم سبزوار
۰/۱۹	۲	دانشگاه صنعت نفت اهواز
۰/۱۹	۲	دانشگاه صنعتی اصفهان
۰/۱۰	۱	دانشگاه اردبیل
۰/۱۰	۱	دانشگاه ارومیه
۰/۱۰	۱	دانشگاه زنجان
۰/۱۰	۱	دانشگاه قم
۰/۱۰	۱	دانشگاه لرستان
۴/۹۶	۵۱	مجموع

جدول ۷- توزیع فراوانی میزان مشارکت دانشگاه‌های خارج از کشور با فصلنامه رهیافت

درصد خام	فراوانی	دانشگاه‌های خارج از کشور
۰/۴۹	۵	دانشگاه وستمنستر
۰/۱۹	۲	دانشگاه رانگرز
۰/۱۹	۲	دانشگاه هاروارد
۰/۱	۱	دانشگاه آپسالا سوئد
۰/۱	۱	دانشگاه بنین
۰/۱	۱	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
۰/۱	۱	دانشگاه بین‌المللی ژاپن
۰/۱	۱	دانشگاه فلوریدا
۰/۱	۱	دانشگاه کرنل
۱/۴۶	۱۵	مجموع

کرده است. در میان تولید مقالات سایر مراکز علمی و پژوهشی، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور با تولید ۶۱ مقاله در صدر جدول قرار گرفته است.

جدول ۵- توزیع فراوانی میزان مشارکت دانشگاه‌های تهران با فصلنامه رهیافت

درصد خام	فراوانی	دانشگاه‌های تهران
۶/۶	۶۸	دانشگاه تهران
۲/۸	۲۹	دانشگاه تربیت مدرس
۲/۶	۲۷	دانشگاه علامه طباطبایی
۲/۳	۲۴	دانشگاه صنعتی شریف
۱/۷	۱۷	دانشگاه صنعتی امیرکبیر
۱/۱	۱۱	دانشگاه شهید بهشتی
۱	۱۰	دانشگاه شیراز
۰/۷	۷	دانشگاه تربیت مدرس
۰/۶	۶	دانشگاه الزهرا (س)
۰/۵	۵	دانشگاه آزاد اسلامی
۰/۵	۵	دانشگاه تربیت معلم تهران
۰/۴	۴	دانشگاه امیرکبیر
۰/۷	۷	دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات
۰/۳	۳	دانشگاه ایران
۰/۳	۳	دانشگاه امام حسین (ع)
۰/۳	۳	دانشگاه امام صادق (ع)
۰/۳	۳	دانشگاه پیام نور
۰/۳	۳	دانشگاه شاهد
۰/۳	۳	دانشگاه صنعتی مالک اشتر
۰/۳	۳	دانشگاه علم و صنعت ایران
۰/۲	۲	دانشگاه خوارزمی
۰/۱	۱	دانشگاه جامع تکنولوژی
۰/۱	۱	دانشگاه جامع علمی- کاربردی
۰/۱	۱	دانشگاه شهید رجایی
۰/۱	۱	دانشگاه علم و فرهنگ تهران
۲۴/۰۳	۲۴۷	مجموع

جدول ۸- توزیع فراوانی میزان مشارکت سایر مراکز علمی - پژوهشی با فصلنامه رهیافت

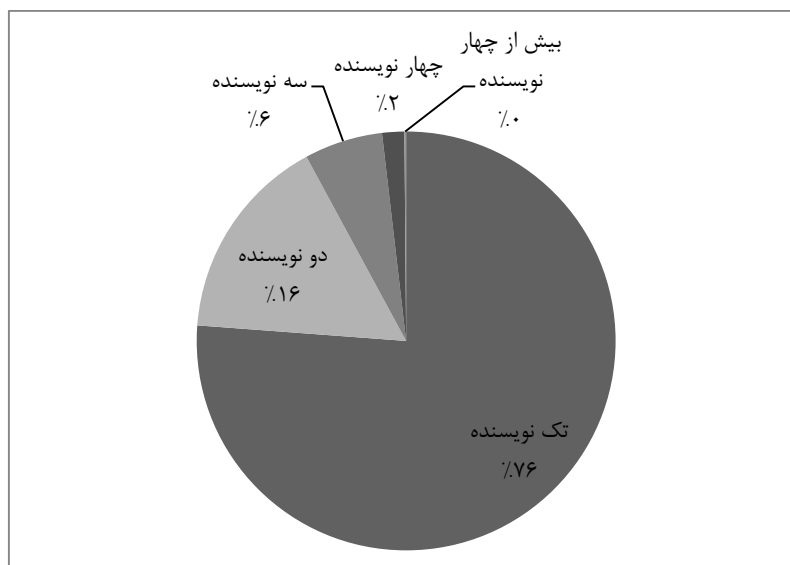
سایر مراکز علمی و پژوهشی	فراوانی	درصد خام	سایر مراکز علمی و پژوهشی	فراوانی	درصد خام
مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور	۶۱	۵/۹۳	وزارت نفت	۱	۰/۱۰
شورای پژوهش‌های علمی کشور	۲۵	۲/۴۳	انجمن ترویج علم ایران	۱	۰/۱۰
سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	۱۷	۱/۶۵	دبیرخانه شورای تحقیقات و فناوری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱	۰/۱۰
مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی	۱۰	۰/۹۷	دبیرخانه کمیته زلزله شورای پژوهش‌های علمی کشور	۱	۰/۱۰
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۹	۰/۸۸	دبیرخانه کمیسیون اقتصاد، مدیریت و بازرگانی	۱	۰/۱۰
سازمان برنامه و بودجه	۸	۰/۷۸	دبیرخانه شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	۱	۰/۱۰
وزارت فرهنگ و آموزش عالی	۸	۰/۷۸	دفتر امور پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱	۰/۱۰
مرکز سیاست علمی و پژوهشی	۷	۰/۶۸	دفتر تلفیق برنامه معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی	۱	۰/۱۰
دبیرخانه شورای پژوهش‌های علمی کشور	۴	۰/۳۹	دفتر روابط عمومی کمیسیون انرژی اتمی پاکستان	۱	۰/۱۰
دبیرخانه شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	۴	۰/۳۹	دفتر سوادآموزی بزرگسالان وابسته به یونسکو	۱	۰/۱۰
سازمان علمی- فرهنگی یونسکو	۳	۰/۲۹	دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارتخانه علوم، تحقیقات و فناوری	۱	۰/۱۰
دفتر مطالعات صنایع دفاعی	۲	۰/۱۹	سازمان انرژی اتمی ایران	۱	۰/۱۰
سازمان سنجش آموزش کشور	۲	۰/۱۹	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	۱	۰/۱۰
شرکت متن نیرو	۲	۰/۱۹	سازمان حفاظت محیط‌زیست در امور محیط‌زیست انسانی	۱	۰/۱۰
شورای عالی انقلاب فرهنگی	۲	۰/۱۹	سازمان زمین‌شناسی کشور، تهران	۱	۰/۱۰
فرهنگستان علوم جمهوری اسلام ایران	۲	۰/۱۹	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور	۱	۰/۱۰
مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی	۲	۰/۱۹	شبکه تحلیلگران تکنولوژی ایران	۱	۰/۱۰
مرکز تحقیقات حفاظت خاک و آبخیزداری	۲	۰/۱۹	شبکه دوم صدا و سیما	۱	۰/۱۰
مرکز مطالعات، تحقیقات و ارزش‌یابی آموزشی سازمان سنجش آموزش کشور	۲	۰/۱۹	شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	۱	۰/۱۰
مرکز ملی تحقیقات مهندسی ژنتیک و تکنولوژی زیستی	۲	۰/۱۹	شورای فقه آمریکای شمالی	۱	۰/۱۰
مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری شیراز	۲	۰/۱۹	فرهنگستان ملی آمریکا	۱	۰/۱۰
مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع	۲	۰/۱۹	کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۱	۰/۱۰
مؤسسه مطالعات سیاست‌گذاری، مدیریت و نوآوری سینا	۲	۰/۱۹	کمیسیون بیوتکنولوژی	۱	۰/۱۰
انجمن فیزیک ایران	۲	۰/۱۹	کمیسیون صنعت	۱	۰/۱۰
پژوهشکده مطالعات و تحقیقات تکنولوژی	۲	۰/۱۹	کمیسیون علوم انسانی	۱	۰/۱۰
پژوهشگاه صنعت نفت	۲	۰/۱۹	انیستیتو پاستور	۱	۰/۱۰
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	۲	۰/۱۹	آکادمی فقه سازمان کنفرانس اسلامی	۱	۰/۱۰
کمیسیون ملی یونسکو در ایران	۱	۰/۱۰	پژوهش‌های علمی صنعتی ایران	۱	۰/۱۰
گوتینگن آلمان	۱	۰/۱۰	پژوهشکده انرژی پژوهشگاه مواد و انرژی	۱	۰/۱۰
مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی	۱	۰/۱۰	پژوهشکده تاریخ و فلسفه علوم	۱	۰/۱۰
مرکز بین‌المللی فیزیک نظری	۱	۰/۱۰	پژوهشکده تعلیم و تربیت	۱	۰/۱۰
مرکز تحقیقات مخابرات ایران	۱	۰/۱۰	پژوهشکده توسعه تکنولوژی	۱	۰/۱۰
مرکز جامعه‌شناسی نوآوری‌ها از مدرسه عالی معدن پاریس	۱	۰/۱۰	پژوهشکده پژوهشگاه مطالعات فناوری	۱	۰/۱۰

سایر مراکز علمی و پژوهشی	فراوانی	درصد خام	سایر مراکز علمی و پژوهشی	فراوانی	درصد خام
مرکز سیاست علمی و پژوهشی	۱	۰/۱۰	پژوهشکده مطالعات فناوری ریاست جمهوری	۱	۰/۱۰
مرکز مطالعات صنایع دفاع	۱	۰/۱۰	پژوهشگاه پلیمر ایران	۱	۰/۱۰
مرکز همکاری‌های فناوری و نوآوری ریاست جمهوری	۱	۰/۱۰	پژوهشگاه دانش‌های بنیادی	۱	۰/۱۰
معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی	۱	۰/۱۰	پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات	۱	۰/۱۰
مؤسسه اصلاح و تهیه نهال و بذر - وزارت کشاورزی	۱	۰/۱۰	پژوهشگاه مواد و انرژی	۱	۰/۱۰
مؤسسه آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی	۱	۰/۱۰	مؤسسه عالی پژوهش در برنامه‌ریزی و توسعه	۱	۰/۱۰
مؤسسه بین‌المللی تفکر اسلامی در هرناندان	۱	۰/۱۰	مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی	۱	۰/۱۰
مؤسسه تحقیقات بیوتکنولوژی کشاورزی	۱	۰/۱۰	مؤسسه ملی مطالعات علم، تکنولوژی و توسعه در هند	۱	۰/۱۰
مؤسسه تحقیقات تکنولوژی	۱	۰/۱۰	مؤسسه موج آفرینش تهران	۱	۰/۱۰
مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم‌سازی رازی	۱	۰/۱۰	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱	۰/۱۰
مؤسسه عالی بانکداری ایران	۱	۰/۱۰	وزارت معادن و فلزات	۱	۰/۱۰
مجموع		۲۴۹	۲۴/۲۲		

۶. میزان همکاری پدیدآوران در نگارش مقالات فصلنامه رهیافت چه اندازه بوده است؟

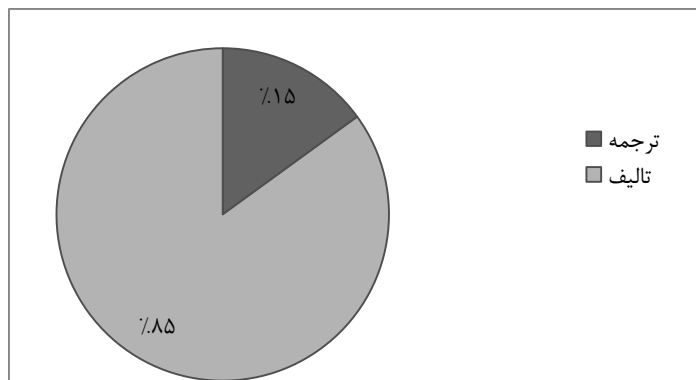
در مجموع ۷۶۰ مقاله با همکاری ۱۰۲۸ نویسنده منتشر شده است. شکل (۱) نشان می‌دهد که بیشترین مقالات ارائه شده به صورت گروهی توسط دو نویسنده پدید آمده که ۱۱۳ عنوان مقاله (۱۶ درصد) را به خود

اختصاص داده است. شش درصد از مقالات حاصل همکاری سه نویسنده (۴۶ مقاله)، دو درصد با همکاری چهار نویسنده (۱۳ مقاله) و تنها یک درصد مقالات حاصل همکاری بیش از چهار نویسنده بوده است. سایر مقالات، تک نویسنده و ۷۶ درصد (۵۷۹ مقاله) را شامل می‌شود.



شکل ۱- توزیع فراوانی همکاری پدیدآوردگان در نگارش مقالات

و با توجه به شکل (۲)، از ۷۶۰ مقاله تولید شده در فصلنامه، ۶۴۶ عنوان مقاله تألیف و ۱۱۴ مقاله ترجمه بوده است.



شکل ۲- نسبت میزان مقالات ترجمه شده به مقالات تألیفی

۷. نوع مقالات فصلنامه رهیافت از نظر تألیفی و ترجمه‌ای بودن چگونه بوده است؟

بررسی‌ها نشان داده است که سهم تألیف از ترجمه بسیار بیشتر بوده است. بر مبنای داده‌های به دست آمده

به ترتیب تعداد ۲۴، ۵ و ۱ منبع عربی، فرانسه و آلمانی در متن مقالات وجود داشته که به علت تعداد کم آن‌ها از بررسی حذف گردیده است و تنها زبان‌های فارسی و انگلیسی بررسی شده‌اند.

۹. پراکندگی موضوعی مقالات و نوع مدرک در فصلنامه رهیافت به چه صورت بوده است؟

از مجموع ۷۶۰ مقاله بررسی شده، بنابر جدول (۹)، بیشترین تعداد مقالات متعلق به دسته مقالات ویژه به تعداد ۲۲۱ مقاله و با سهم ۲۹ درصد است.

۸. میزان توزیع مآخذ مقالات فصلنامه رهیافت از نظر زبان منابع اطلاعاتی به چه صورت بوده است؟

با بررسی مقالات، تعداد منابع فارسی و انگلیسی مورد استفاده و نیز میزان مآخذ به مقالات فصلنامه استخراج شده است. میانگین تعداد منابع انگلیسی و فارسی استفاده شده در کل شمارگان چاپ شده به ترتیب ۱۴/۲۶ و ۶/۶۱ منبع برای هر مقاله است. همچنین میانگین میزان مآخذ به مقالات فصلنامه ۶/۵۳ منبع برای هر مقاله است. لازم به ذکر است که

جدول ۹- دسته‌بندی موضوعی و نوع مدارک فصلنامه رهیافت

ردیف	موضوع مقاله	فراوانی	درصد خام	ردیف	موضوع مقاله	فراوانی	درصد خام
۱	مقالات ویژه	۲۲۱	۲۹	۱۰	توسعه و صنعت و فناوری	۱۶	۲
۲	مقالات	۴۲	۶	۱۱	تحقیقات در جهان	۹	۱
۳	آموزش و پژوهش	۷۳	۱۰	۱۲	علم‌سنجی و اطلاع‌رسانی علمی	۱۴	۲
۴	گزارش	۴۵	۶	۱۳	بنیادهای نخبه‌پرور جهان	۱۲	۲
۵	علم، پژوهش و فناوری نو	۴۲	۶	۱۴	تکنولوژی و توسعه	۱۲	۲
۶	سیاست علمی	۳۰	۴	۱۵	گزارش ویژه	۱۰	۱
۷	علم و جامعه	۳۰	۴	۱۶	معرفی بنیادهای علمی	۱۰	۱
۸	بنیادهای نخبه‌پرور ایران و جهان	۲۳	۳	۱۷	تحقیقات در ایران	۸	۱
۹	دیدگاه‌ها	۱۲	۲	۱۸	سایر	۱۵۱	۲۰
	مجموع	۷۶۰					

مقالات منتشر شده در وضعیت مطلوبی قرار دارد، چراکه طبق ماده ۴-۲ مربوط به آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور، هر شماره از نشریه باید دست‌کم دارای شش مقاله باشد. تعداد ۷۶۰ مدرک به چاپ رسیده که دارای ۵۱۶۸ منبع لاتین و ۲۵۱۵ منبع فارسی است. از نظر زبان مآخذ، مآخذ فارسی ۳۳ درصد و مآخذ لاتین ۶۷ درصد است که مآخذ لاتین بیشتر از مآخذ فارسی بوده و با نتیجه تحقیقات محمدی و دادگر (۱۳۸۶)، مطابقت دارد.

از ۷۶۰ مدرک موجود ۵۶۶ مدرک تألیف، ۱۱۴ مدرک ترجمه، ۵۵ مدرک گزارش و ۲۵ مدرک معرفی و نقد کتاب توسط ۱۰۲۸ پدیدآور به چاپ رسیده است. لازم به ذکر است که از ۷۶۰ عنوان مقاله منتشر شده تنها ۱۱۴ مورد آن (۱۵ درصد) ترجمه بوده که تعداد قابل توجهی نیست. از شماره ۲۸ تا ۵۸، مقالات ترجمه‌ای متوقف شده و تنها در شماره ۳۱ یک مقاله ترجمه‌ای دیده می‌شود. طبق ماده ۵-۴ آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور، نشریه علمی-ترویجی نمی‌تواند بیش از سی درصد مقالات خود را به ترجمه مقالات چاپ شده در سایر نشریات اختصاص دهد و این میزان پایین‌تر از حدی است که آیین‌نامه در نظر گرفته است [۶ و ۷].

از نظر ابراهیمی میلاجردی و ریاحی‌نیا (۱۳۹۳)، نویسندگان گرایش بیشتری به تألیف و ارائه مقالات پژوهشی دارند و سیاست فصلنامه نیز بیشتر به پذیرش و انتشار مقالات تألیفی و پژوهشی است، زیرا انتشار مقالات پژوهشی اصیل از عوامل مهم در اخذ و حفظ اعتبار علمی-پژوهشی برای مجلات تخصصی به شمار می‌آید. فاضل لاریجانی (عضو هیأت تحریریه فصلنامه رهیافت) با چاپ ۱۳ مقاله تألیفی فعال‌ترین مؤلف و همچنین با چاپ هشت مقاله ترجمه‌ای فعال‌ترین مترجم است. نویسندگان عضو هیأت علمی بیشترین فعالیت را در تولید مدارک این فصلنامه داشته‌اند. مقصودی (۱۳۸۷) نیز در نتیجه‌گیری از پژوهش خود

۱۰. وضعیت ظاهری و کیفیت فنی و سطح دسترسی به فصلنامه رهیافت چگونه بوده است؟

مؤلفه‌های مربوط به درج عنوان کامل و درست مجله روی جلد، درج آرم مجله روی جلد، درج دوره، شماره، نوبت انتشار، شاپا و فهرست مقالات روی جلد، کیفیت خوانایی و واضح بودن چاپ محتویات و روی جلد، مطابقت اندازه فونت با اندازه صفحه و صفحه‌آرایی مناسب، مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که فصلنامه از این جهات در شرایط مطلوبی قرار دارد. طراحی روی جلد از شماره ۶ به بعد بهبود یافته است. وضعیت دسترسی آزاد به مقالات فصلنامه از سه جنبه دسترسی به متن کامل مقالات از طریق وب، فرمت ارائه مقالات و برخورداری مجله از وب‌سایت، مورد توجه قرار گرفته است. پس از بررسی پایگاه‌های اطلاعاتی، نتایج نشان داد که دسترسی رایگان به فایل پی‌دی‌اف مقالات از طریق وب‌سایت مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور (شماره‌های ۱ تا ۵۸) در قسمت نشریات این مرکز قابل بازیابی است. همچنین با عضویت در بانک اطلاعات نشریات کشور (شماره‌های ۶ تا ۵۴) و پایگاه مجلات تخصصی نور (شماره‌های ۲۱ تا ۵۸) و پرداخت وجه می‌توان به نسخه پی‌دی‌اف مقالات دسترسی داشت. لازم به ذکر است که پایگاه مجلات تخصصی نور علاوه بر فایل پی‌دی‌اف، فایل اچ‌تی‌ام‌ال مقالات را نیز در اختیار قرار می‌دهد.

۹- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میزان مشارکت پدیدآورندگان در ارائه مقالات برحسب جنسیت، بیش از هشتاد درصد نویسندگان مقالات مرد بوده‌اند که معرف پایین بودن میزان مشارکت زنان (۱۸ درصد) و نقش پررنگ مردان در تهیه مقالات است. میانگین تعداد مقالات منتشر شده در هر شماره از فصلنامه ۱۳/۱ بوده است. می‌توان گفت فصلنامه از نظر تعداد

دریافت که در فصلنامه «پیام کتابخانه»، نویسندگان دارای مدرک کارشناسی ارشد بیش از بقیه بوده‌اند و پس از آن اعضای هیأت علمی قرار گرفته‌اند.

شواهد حاکی از آن است که میزان مشارکت دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد و اعضای هیأت علمی با رتبه استادیاری در ارائه مقالات علمی بیش از سایر نویسندگان با رتبه‌ها و مدارک علمی دیگر بوده است. این امر می‌تواند به این دلیل باشد که بیشتر مقالات کارشناسی ارشد از پایان‌نامه‌ها استخراج می‌شود که توسط اساتید هدایت شده‌اند. دانشگاه‌ها و مراکز علمی-پژوهشی بسیاری در ارائه مقالات به فصلنامه، همکاری داشته‌اند، اما می‌توان گفت که در کل، دانشگاه‌های دولتی و از آن میان دانشگاه تهران بیشترین سهم مشارکت علمی با فصلنامه را به خود اختصاص داده است. شاید بتوان گفت به این دلیل است که سردبیران این مجله در دوره‌های مختلف دانشیار و استاد دانشگاه تهران، عضو هیأت علمی و گروه علم‌سنجی و استاد مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور بوده‌اند. ۷۶۰ مقاله منتشر شده در فصلنامه ره‌یافت، حاصل تلاش علمی ۱۰۲۸ نویسنده است که بیش از ۷۶ درصد از مقالات تک نویسنده و تنها ۱۱۳ عنوان مقاله با همکاری دو نویسنده و ۶۰ مقاله بیش از سه نویسنده داشته‌اند.

نتیجه پژوهش حاضر منطبق با یافته‌های محمودی و اخوتی (۱۳۸۷) در بررسی پنج مجله علمی حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی است. آن‌ها مطرح کرده‌اند که بیش از ۸۵ درصد مقالات به صورت فردی نوشته شده است. فصلنامه ره‌یافت به موضوع آموزش و پژوهش اهمیت بیشتری داده و ده درصد مقالات را در این حوزه موضوعی منتشر کرده است. کیفیت فنی و امکان دسترسی به مقالات یک مجله تخصصی از معیارهای تعیین اعتبار نشریات علمی کشور به حساب می‌آید [۶ و ۷].

با توجه به آنکه تمهیدات لازم برای دسترسی به نسخه چاپی فصلنامه فراهم شده و امکان دسترسی به

متن کامل مقالات از طریق وبسایت فصلنامه و با مراجعه به پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف وجود دارد، می‌توان گفت که در دسترس بودن مقالات فصلنامه در سطح مطلوبی قرار دارد. کیفیت فنی چاپ فصلنامه نیز از معیارهای قابل توجه در ارزیابی نشریات به حساب می‌آید. این فصلنامه معیارهایی را که برای آرایش جلد و کیفیت فنی فصلنامه وجود دارد، رعایت کرده است. در مجموع با توجه به نتایج این پژوهش می‌توان گفت که فصلنامه ره‌یافت سیر صعودی داشته و توانسته خود را به مرزهای مطلوب نزدیک کند و به تقویت و توسعه همه‌جانبه و عمیق حوزه سیاست علم و فناوری بپردازد. با این حال پیشنهاد می‌شود سردبیر فصلنامه توجه بیشتری به مقالاتی که به صورت گروهی نوشته می‌شود مبذول دارد. چراکه انجام فعالیت‌های پژوهشی مشترک به افزایش کیفیت مقالات منجر می‌شود که این امر از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار است. دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی علمی که مشارکت کمتری در نگارش مقالات داشته‌اند، میزان همکاری علمی خود را با سایر مجلات علمی نیز مورد ارزیابی قرار دهند و در صورت وجود کاستی‌ها تمهیداتی نظیر برگزاری کارگاه‌های آموزشی مقاله‌نویسی و غیره در نظر بگیرند. پیشنهاد می‌شود سایر نشریات در حوزه سیاست علم و فناوری تحلیل کتاب‌سنجی شوند و نتایج آن با وضعیت این فصلنامه به منظور نتیجه‌گیری بهتر مقایسه شود و میزان استناد به مقالات فصلنامه ره‌یافت در وبگاه علوم (ISI) مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

[۱] ملیح، سعید. (۱۳۷۶). «تحلیل محتوای مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی در نشریات ادواری فارسی منتشر شده در سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۷۴». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

<http://www.isc.gov.ir/NASHRIYAT-ELMI-MOSAVAB/page1.htm>

[۷] آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور.

(۱۳۹۰). بازیابی ۲۱ مهر ۱۳۹۴، از:

<http://www.msrt.ir/fa/rppc/Pages/Files/ScientificPublicationsCommission.aspx>

[۸] محمودی، زلیخا و اخوتی، مریم. (۱۳۸۷). «تحلیل

استنادی مقاله‌های پنج مجله علمی فارسی

کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سال‌های ۱۳۸۱ تا

۱۳۸۵ علوم و فناوری اطلاعات». (۲)۲۴، صص ۶۵-

۴۹.

[۹] مقصودی دریه، رویا. (۱۳۸۷). «تحلیل استنادی

ماخذ مقالات در مجله‌های کتابداری (۱۳۸۰-

۱۳۸۳)». فصلنامه کتاب، ۱۹(۱)، صص ۷۳-۸۹.

[11] Merino, M.T.G. Do Carmo, M.L.P. and Alvarez M.V.S., 2006, 25 Years of Technovation: Characterisation and evolution of the journal, Technovation, 26(12), PP> 1303-1316.

[۲] شریفی، ونداد. (۱۳۸۲). «علم‌سنجی و

علوم‌شناختی». تازه‌های علوم شناختی. (۲)۵: صص

۸۹-۹۱.

[۳] ابراهیمی میلاجردی، زینب؛ ریاحی‌نیا، نصرت.

(۱۳۹۳). «مطالعه کمی و کیفی مقالات فصلنامه

تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی از

سال ۱۳۹۱-۱۳۸۷». تحقیقات اطلاع‌رسانی و

کتابخانه‌های عمومی، ۲۰(۳)، صص ۴۴۵-۴۲۳.

[۴] قاضی‌نوری، سید سروش؛ روشنی، سعید؛ رضائی

نیک، نفیسه. (۱۳۹۲). «۵ سال با سیاست علم و

فناوری: تکامل و توسعه نظری فصلنامه سیاست

علم و فناوری». سیاست علم و فناوری، ۶(۲):

صص ۳۸-۱۷.

[۵] عصاره، فریده. (۱۳۷۷). «تحلیل استنادی».

فصلنامه کتاب، ۹(۳-۴)، صص ۴۸-۳۴.

[۶] نشریات علمی مصوب شورای راهبری ISC.

(۱۳۹۱). بازیابی ۲۱ مهر ۱۳۹۴، از:

A Bibliometric Analysis of the Journal of Rahyaft

M. Bahremand ¹

Abstract

The aim of the present study was the quantitative analysis of 58 articles from Rahyaft Journal. Analytical-descriptive method and bibliometric analysis were adapted. The study population included all documents of Rahyaft Journal since their publication (1992) to spring-summer of 2015. The results indicate a low cooperation of female (18%) and high cooperation of male (81%) in providing articles. Tehran University had the greatest scientific cooperation with this journal. The average of published articles in each issue was 13.1. Citation to English articles and resources was at the highest level among various resources. 760 documents were published among which 5168 were Farsi and 2515 were English. Among 760 documents, 566 authorship, 114 translation, 55 reports and 25 introduction and criticism of book were published by 1028 people. Fazel Larijani was the most active author as well the most active translator by publishing 13 articles and 8 translated articles. The faculty members were among the most active authors in creating the documents of this journal.

Keywords: Rahyaft Journal, Bibliometric Analysis

1. Corresponding author: m.bahremand93@ut.ac.ir